

Sygn. akt I CSK 23/10

WYROK
W IMIENIU RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

Dnia 5 listopada 2010 r.

Sąd Najwyższy w składzie:

SSN Krzysztof Strzelczyk (przewodniczący)

SSN Iwona Koper

SSN Zbigniew Kwaśniewski (sprawozdawca)

w sprawie z powództwa G. S.
przeciwko (...) Bank S.A. w G.

o zapłatę,

po rozpoznaniu na posiedzeniu niejawnym w Izbie Cywilnej w dniu 5 listopada 2010 r.,
skargi kasacyjnej powoda od wyroku Sądu Apelacyjnego z dnia 21 kwietnia 2009 r.,
sygn. akt VI ACa (...),

**oddala skargę kasacyjną i zasądza od powoda na rzecz strony pozwanej kwotę
3600 zł (trzy tysiące sześćset złotych) tytułem kosztów postępowania
kasacyjnego.**

Uzasadnienie

Sąd pierwszej instancji wyrokiem z dnia 8 marca 2006 roku oddalił powództwo o zapłatę kwoty 6.677.735,83 zł tytułem wynagrodzenia za utracone korzyści, wobec uniemożliwienia stronie powodowej skorzystania z umownego prawa pierwokupu wierzytelności zbywanych przez pozwany Bank.

Wyrok ten uchylił Sąd Apelacyjny przekazując sprawę do ponownego rozpoznania Sądowi pierwszej instancji.

Rozpoznający powtórnie sprawę Sąd Okręgowy, wyrokiem z dnia 20 grudnia 2007 roku, ponownie oddalił powództwo, uznając, że powódka nie wykazała wykonania umowy, co czyniło zbędnym ustalenie w zakresie należnego jej wynagrodzenia. Brak podstaw do uwzględnienia roszczenia na mocy art. 471 k.c. uzasadnił Sąd tym, że umowa nie zobowiązywała pozwanego do sprzedania powódce wierzytelności nabytych za jej pośrednictwem. Nadto Sąd ten podkreślił, że w sprawie nie zaistniały przesłanki do zastosowania art. 322 k.p.c., a strona powodowa, na której spoczywał ciężar dowodu, nie wykazała, iż pozwany świadomie i umyślnie utrudnia postępowanie dowodowe.

W toku procesu w miejsce powódki M. J. wstąpił G. S., na którego M. J. przełała wierzytelność objętą postępowaniem.

Apelację powoda od ostatnio wskazanego wyroku oddalił Sąd Apelacyjny wyrokiem z dnia 21 kwietnia 2009 roku.

W ocenie tego Sądu powódka bezspornie wykonała umowę, a fakt jej wykonania był bezsporny między stronami i nie wymagał dowodzenia, ponieważ pozwany Bank ani nie zakwestionował, ani nie zaprzeczył twierdzeniom powódki o wykonaniu jej obowiązków wynikających z porozumienia z dnia 4 lutego 1998 roku.

Sąd Apelacyjny uznał jednak, że nie zachodziły przesłanki do zastosowania art. 322 k.p.c. w sytuacji, gdy zdaniem Sądu roszczenie nie zostało wykazane co do zasady, a nie tylko co do wysokości.

W ocenie Sądu Apelacyjnego pozwany nie jest związany obowiązkiem zachowania tajemnicy bankowej w odniesieniu do posiadanych dokumentów dotyczących obrotu wierzytelnościami nabytymi za pośrednictwem powódki, a nie chce ich ujawnić w obawie o własne interesy finansowe. Zarazem Sąd Apelacyjny stwierdził, że „...w niniejszym postępowaniu nie doszło jednak do udowodnienia roszczeń pozwu

choćby w sposób budzący wątpliwości...”. Podzielił stanowisko Sądu pierwszej instancji, że strona powodowa nie udowodniła swojego roszczenia wskutek niewykazania, że pozwany dokonał przewidzianych umową transakcji, i że z tego tytułu stronie powodowej przysługuje wynagrodzenie. W ocenie Sądu odwoławczego to strona powodowa powinna udowodnić, że pozwany sprzedał wierzytelności nabyte wcześniej za jej pośrednictwem, osiągając określony zysk. Zarazem Sąd Apelacyjny uznał, że na stronę pozwaną przeszedł ciężar dowodu w zakresie wykazania, iż nie doszło do zdarzeń, z których powódka wywodziła swoje roszczenie, których to okoliczności pozwana jednak nie wykazała. Jednakże powódka również nie wykazała, iż do takich zdarzeń doszło, stwierdził Sąd drugiej instancji, konstatując, że wobec nieudowodnienia roszczenia co do zasady nie było podstawy do ustalenia wysokości wynagrodzenia przysługującego powódce, także na podstawie art. 322 k.p.c.

Powód zaskarżył wyrok w całości, opierając skargę kasacyjną na zarzutach mieszczących się w ramach obu podstaw kasacyjnych.

Zarzut niewłaściwego zastosowania art. 6 k.c. uzasadnia skarżący wadliwym przyjęciem, że powód nie udowodnił faktu niewykonania umowy przez pozwanego, przy jednoczesnym stwierdzeniu, że ciężar dowodu niewystąpienia okoliczności warunkującej wypłatę powodowi wynagrodzenia (sprzedaży przez Bank wierzytelności nabytych uprzednio od M. J.) spoczywał na pozwanym.

Naruszenie art. 32 ust. 1 Konstytucji RP i art. 353¹ k.c. uzasadniono określeniem przez Sąd Apelacyjny zakresu treści postanowień umowy wykraczającym poza jej *essentialia negotii*, a zdaniem Sądu niezbędnych do dochodzenia roszczeń powoda z tytułu niewykonania umowy przez pozwanego.

Zarzut naruszenia art. 354 § 1 k.c. i art. 355 k.c. uzasadniono ich niezastosowaniem i pominięciem obowiązku pozwanego wykonania zobowiązania zgodnie z przesłankami określonymi w tych przepisach, niezależnie od tego, czy umowa stron zawierała stosowne postanowienia.

W ramach drugiej podstawy kasacyjnej powód zarzucił obrazę art. 233 k.p.c. przez zaniechanie wszechstronnego rozważenia zebranego w sprawie materiału dowodowego i uznanie, że zgromadzone dowody nie uprawniają roszczenia powoda.

Z kolei zarzut błędnego niezastosowania art. 322 k.p.c. uzasadniano tym, że przepis ten wymagał zastosowania w sytuacji odmowy pozwanego Banku ujawnienia

dokumentacji obrotu wierzytelnościami zakupionymi za pośrednictwem M. J. pomimo stwierdzenia istnienia obowiązku pozwanego w tym zakresie.

Skarżący wniósł o uchylenie zaskarżonego wyroku i przekazanie sprawy Sądowi Apelacyjnemu do ponownego rozpoznania, ewentualnie o jego uchylenie i orzeczenie co do istoty sprawy.

Pozwany Bank w obszernej odpowiedzi na skargę kasacyjną wniósł o jej oddalenie i zasądzenie od powoda na rzecz pozwanego kosztów postępowania kasacyjnego w wysokości dwukrotnej stawki minimalnej, przytaczając argumenty mające przemawiać przeciwko zasadności zarzutów przedstawionych w skardze kasacyjnej.

Sąd Najwyższy zważył, co następuje:

Skarga kasacyjna nie zasługuje na uwzględnienie wobec braku uzasadnionych podstaw.

W pierwszej kolejności należy rozpoznać zarzuty podniesione w ramach drugiej podstawy kasacyjnej, tj. naruszenia przepisów postępowania (art. 398³ § 1 pkt 2 k.p.c.), albowiem dopiero weryfikacja czynności Sądu dokonanych w toku postępowania apelacyjnego warunkuje celowość dokonania oceny, czy nie zostały popełnione przez Sąd drugiej instancji błędy w orzekaniu, polegające na błędnej wykładni lub niewłaściwym zastosowaniu przepisów prawa materialnego (art. 398³ § 1 pkt 1 k.p.c.).

Nie zasługuje na uwzględnienie podniesiony przez skarżącego zarzut naruszenia art. 233 k.p.c. argumentowany zaniechaniem wszechstronnego rozważenia zebranego w sprawie materiału dowodowego i uznaniem, iż zgromadzone w sprawie dowody nie uprawdopodobniają roszczenia powoda. Podniesiony zarzut zmierza bowiem do kwestionowania przez skarżącego prawidłowości ustaleń faktycznych dokonanych przez Sąd drugiej instancji, którymi Sąd Najwyższy, ze względu na treść art. 398¹³ § 2 k.p.c., jest związany.

Artykuł 322 k.p.c. ma charakter przepisu szczególnego. Umożliwia on, między innymi w sprawach o naprawienie szkody, na zasądzenie odpowiedniej sumy według oceny sądu, opartej na rozważeniu wszystkich okoliczności sprawy, w sytuacji, gdy ten uzna, że ściśle udowodnienie wysokości żądania jest niemożliwe lub nader utrudnione. Warunkiem zastosowania przez sąd tego przepisu – jak zasadnie podnosi się w judykaturze – jest jednak uprzednie wykazanie przez stronę wystąpienia szkody, której ustalenie wysokości jest niemożliwe lub znacznie utrudnione (por. wyrok SN z dnia 4 października 2007 r., sygn. akt V CSK 188/07, niepubl.; wyrok SN z dnia 23 stycznia

2008 r., sygn. akt V CSK 388/07; wyrok SN z dnia 21 listopada 2008 r., sygn. akt V CSK 207/08, niepubl.). Artykuł 322 k.p.c. dotyczy bowiem wyłącznie ustalenia przez sąd wysokości powstałej szkody w sytuacji uznania, w oparciu o zgromadzony w sprawie materiał dowodowy, że ustalenie jej wysokości jest niemożliwe lub znacznie utrudnione, i przepis ten nie ma zastosowania do ustalenia istnienia samej podstawy odpowiedzialności oraz związku przyczynowego (por. wyrok SN z dnia 30 maja 2000 r., sygn. akt IV CKN 919/00, niepubl.).

Mając powyższe na względzie stwierdzić należy, że Sąd Apelacyjny ustalając w oparciu o zgromadzony w sprawie materiał dowodowy, iż powód nie wykazał istnienia materialnoprawnych przesłanek dochodzonego roszczenia [k. (...) uzasadnienia wyroku), prawidłowo nie stosował art. 322 k.p.c. Z tego też względu za chybiony należało uznać zarzut naruszenia art. 322 k.p.c. upatrywany przez skarżącego w jego pominięciu, pomimo stwierdzenia przez Sąd drugiej instancji, że obowiązek ujawnienia dokumentacji dotyczącej obrotu wierzytelnościami zakupionymi przez pozwanego Bank od M. J. spoczywał na pozwanym, który bezzasadnie odmówił jego ujawnienia.

Nie ma również uzasadnionych podstaw, podniesiony w ramach pierwszej podstawy kasacyjnej, zarzut naruszenia art. 6 k.c. uzasadniony wadliwym przyjęciem przez Sąd drugiej instancji, że powód nie udowodnił faktu niewykonania umowy przez pozwanego, przy jednoczesnym stwierdzeniu, iż ciężar dowodu niewystąpienia okoliczności warunkującej wypłatę powodowi wynagrodzenia (sprzedania przez Bank wierzytelności nabytych uprzednio od M. J.) spoczywał na pozwanym. Zarzut ten, wobec takiej argumentacji przytoczonej na jego poparcie – co należy podkreślić – zmierza w swej istocie do zakwestionowania przez skarżącego prawidłowości dokonanego przez Sąd drugiej instancji ustalenia, że powód, pomimo spoczywającego na nim ciężaru dowodu, nie udowodnił faktu niewykonania umowy. Tymczasem, w judykaturze jednoznacznie przyjmuje się, że podniesiony w skardze kasacyjnej zarzut naruszenia przez Sąd drugiej instancji art. 6 k.c. nie może być skutecznie uzasadniany naruszeniem swobodnej oceny dowodów lub też uchybieniem przez stronę obowiązkowi dowodzenia, bezspornie spoczywającemu na niej z mocy tego przepisu (por. m. in. wyrok SN z dnia 16 maja 2003 r., sygn. akt I CKN 382/01, niepubl.; wyrok SN z dnia 13 czerwca 2000 r., sygn. akt V CKN 64/00, publ. OSNC 2000, nr 12, poz. 232; wyrok SN z dnia 16 maja 2000 r., sygn. akt IV CKN 35/00, niepubl.). Przepis art. 6 k.c. statuuje bowiem zasadę rozkładu ciężaru dowodu, co powoduje, że poza jego dyspozycją pozostaje m.in. kwestia, czy strona wywiązała się z obowiązku udowodnienia faktów, z których wywodzi

określone skutki prawne, gdyż ta stanowi domenę przepisów postępowania cywilnego, a nie prawa materialnego (por. wyrok SN z dnia 13 czerwca 2000 r., sygn. akt V CKN 65/00, niepubl.; wyrok SN z dnia 22 grudnia 2000 r., sygn. akt II CKN 420/00, niepubl.).

Bezzasadne są twierdzenia skarżącego wskazujące, że Sąd Apelacyjny naruszył art. 32 Konstytucji RP i art. 353¹ k.c. określając zakres treści postanowień umowy wykraczających poza jej *essentialia negotii*. Nie ma podstaw do przyjęcia – wbrew twierdzeniom skarżącego - iż ustalenie treści postanowień umowy, a następnie ich wykładnia, powinno ograniczać się wyłącznie do elementów przedmiotowo istotnych umowy (*essentialia negotii*). Taki pogląd pozostaje w oczywistej sprzeczności z art. 56 k.c. Z przepisu tego wynika, że czynność prawna wywołuje skutki prawne wyrażone w jej treści oraz wynikające z ustawy, zasad współżycia społecznego i ustalonych zwyczajów. Oznacza to, że ustalenie jakie skutki wywołuje dokonana czynność prawna (w przedmiotowej sprawie – umowa) wymaga zawsze odniesienia się do całej jej treści, a nie tylko do poszczególnych elementów składających się na jej treść i wyodrębnionych wyłącznie dla potrzeb dokonania jej klasyfikacji prawnej w ramach określonego typu czynności prawnej.

Brak jest również podstaw do uznania za zasadny zarzutu naruszenia art. 354 k.c. i art. 355 k.c. uzasadnionego przez skarżącego ich niezastosowaniem i pominięciem obowiązku pozwanego wykonania zobowiązania zgodnie z przesłankami określonymi w tych przepisach, niezależnie od tego, czy umowa stron zawierała stosowne postanowienia. Z ustaleń faktycznych dokonanych przez Sąd drugiej instancji, którymi Sąd Najwyższy jest związany (art. 398¹³ § 2 k.p.c.), wynika, że powód nie wykazał istnienia po stronie pozwanej przesłanek powstania obowiązku wypłaty na jego rzecz wynagrodzenia z tytułu sprzedaży wierzytelności nabytych za pośrednictwem M. J. Wobec tego, wbrew stanowisku skarżącego, nie ma podstaw do przyjęcia, że Sąd drugiej instancji nie uwzględnił spoczywającego na pozwanym obowiązku wypłaty należnego wynagrodzenia skoro powód, mimo spoczywającego na nim w tym zakresie ciężaru dowodu, nie wykazał jego istnienia.

Z tych też względów Sąd Najwyższy, na podstawie art. 398¹⁴ k.p.c. orzeczono jak w sentencji. O kosztach postępowania kasacyjnego orzeczono na podstawie art. 98 § 1 w zw. z art. 391 § 1 i art. 398²¹ k.p.c. ustalając ich wysokość na podstawie § 6 pkt 7 zw. z § 13 ust. 4 pkt 2 rozporządzenia Ministra Sprawiedliwości z dnia 28 września 2002 roku w sprawie opłat za czynności adwokackie oraz ponoszenia przez Skarb Państwa

kosztów nieopłaconej pomocy prawnej udzielonej z urzędu (Dz. U. z 2002 r. Nr 163, poz. 1348 ze zm.).